

МЕДИЦИНСКО СПИСАНИЕ

ИЗДАВА

ВАРНЕНСКОТО МЕДИЦИНСКО ДРУЖЕСТВО

излиза на 1, 10 и 20 число съби мѣсецъ.

ЦѢНАТА ЗА ГОДИНА

Въ България 8 лева

„ странство 8¹/₂ „ златни

ПОДПИСКИ СЕ ПРИЕМАТЪ

въ

РЕДАКЦИЈАТА НА „М. СПИСАНИЕ“

ВАРНА.

Съдържание; Терапевтическа гигиена. — Хемиконтрактура. — За лѣкарската тайна. — Какъвъ ледъ ще имаме за на лѣто въ Варна?

Терапевтическа гигиена

За растителнитѣ храни *)

Растителното царство почти на равно съ животното дава на човѣка множество храни. Вzeti изцѣло тѣзи растителни храни съдържатъ слѣдующитѣ хранителни начала: 1-о албуминовидни вещества (глутинъ, албуминъ, казеинъ, легуминъ, растителенъ фибринъ и др.); 2-о нишаста; 3-о декстринъ и глюкозъ; 4-о мазни вещества; 5-о соли и вода.

Спорѣдъ както виждаме тѣ сж пълни храни, сиречь съдържатъ всичкитѣ първоначални елементи потрѣбни на хранението; само албуминовиднитѣ начала, солитѣ и мазнитѣ вещества сж въ недостатъчно количество за да образуватъ пълна храна, поне за човѣка, защото за едно голѣмо число животни растителната храна е съвършено достаточна. Думата недостатъчна не е тъкмо приложима за човѣка, понеже има цѣли народи които исключително се хранятъ съ растителни храни. Но за да намѣримъ 20 грамма азотъ които губимъ всѣкидневно потрѣбно ни е голѣмо количество растителни вещества.

Продължение отъ Н-ро 8.

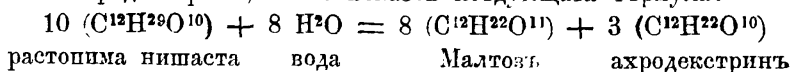
Въ послѣдно време чрезмѣрно сж хвалили удобствата които растителния режимъ представлява за чловѣка; поддържало се че благодарение на този режимъ чловѣкъ можалъ да убори повечето болѣсти и да достигне до дълбока старостъ: това е учението на вегетариенитѣ. Като признава че въ извѣстни болѣсти на стомаха можтъ да се извлекатъ голѣми ползи отъ растителния режимъ, D. Beaumetz вѣрва че по устройството на организма си чловѣкъ е всѣядущъ; за това и храната му трѣбва да бжде смѣсена и да състои отъ мяса и растения.

Албуминовиднитѣ начала на растенията сж били добрѣ изучени отъ Ritthausen. Тѣ състоятъ отъ: растителенъ албуминъ, растителенъ казеинъ, легуминъ, растителенъ желатинъ, глутинъ и конглутинъ. Колкото до глутина, неговия съставъ билъ твърдѣ сложенъ и Ritthausen потвърждава че той съдържа най-малко четири албуминовидни вещества: глутинъ-казеинъ нерастопимъ въ алкоолъ и три вещества растопими въ алкоола: глутинъ — фибринъ, глинадинъ и муцединъ.

Анализата на растителнитѣ вещества показва единъ характеристиченъ фактъ, то е че количеството на нишастенитѣ материи е въ обратна пропорция съ онова на албуминовиднитѣ.

Нишастата и ней подобнитѣ начала играятъ една важна роль въ растителната храна; тѣ се всмукватъ въ видъ на гликозъ и ние знаемъ че това преобрѣщане на нишастата въ гликозъ е резултатъ на двѣ маи; едната произлиза отъ слюнката, а другата се намира въ панкреасния сокъ, тя е амилапсина.

Преобразуването на нишастата въ захаръ не е тѣжко просто както се предполага. Опититѣ на Musculus, O'Sullivan, H. Brown, J. Héron и William Roberts доказватъ, че раздвоението на нишастената частица на една частица декстринъ и една гликозъ не е вѣрно, но че реакцията е посложна и тя се свършва съ образуването на малтозъ и ахродекстринъ, както показва слѣдующата формула:

Неотдавно Ewald (отъ Берлинъ) е изучилъ какво влияние има слюнката върху захарификацията на нишастенитѣ вещества въ стомаха; той доказва че нишастата едва се преобрѣща въ захаръ въ стомаха и че слѣдъ испиваннето на една гжета нишастена възвара намѣрили сж въ стомаха киселинъ декстринъ и малтозъ, но преобрѣщаннето на малтоза въ захаръ се извършвало въ чървото. Ако къмъ тѣзи факти прибавимъ още че панкреасния сокъ дава една мая, която смѣла нишастенитѣ вещества, тогава съ пълно право мо-

жемъ да заключимъ че тѣзи нишастени вещества се смилатъ исклю-
чително въ чървото.

Ние имаме винаги интересъ да знаемъ, за лѣкуванните на разни
болѣсти, особено на гликозурията, какво количество нишаста съдър-
жатъ различнитѣ растения. Слѣдующата таблица, заета отъ Nédats,
показва тѣзи количества:

Оризъ.	74,10	на 100	Житенъ хлѣбъ. . .	42,70	" "
Мисиръ.	65,90	" "	Овесено брашно. .	39,10	" "
Житено брашно. .	63,00	" "	Грахъ.	37,00	" "
Житени зърна. . .	59,60	" "	Ржженъ хлѣбъ. .	36,25	" "
Ржжено брашно. .	59,84	" "	Бѣлъ бобъ. . . .	36,00	" "
Просо.	57,00	" "	Земни крупи. . .	16,60	" "
Гречуха (видъ жито)	50,00	" "	Картофи.	15,50	" "

Житенитѣ растения, отъ които правятъ голѣмо число приго-
товления, като хранителнитѣ пасти и пр. служатъ за основа на
хлѣба, който е първоначалната храна на чловѣка. Безъ да влизаме
въ подробноститѣ на приготвянето на хлѣба и реакциитѣ които
се извършватъ при това, реакции твърдѣ сложни, които Graham е изу-
чилъ напълно, ще настояимъ особено върху хранителната важность
на хлѣба. Въ това отношение важно е да се различатъ кората отъ сре-
дата на хлѣба; кората е много по хранителна отъ колкото средата
и слѣдующата анализа направена отъ Barral показва разликата между
тѣзи двѣ части:

	кора	среда
Вода.	17,15	44,45
Нерастопими азотни вещества. . .	7,30	5,92
Растопими " "	5,70	0,75
Растопими неазотни вещества. . .	4,88	3,79
Нишаста.	62,58	43,55
Мазни вещества.	1,18	0,70
Минерални "	1,21	0,84
	<u>100,00</u>	<u>100,00</u>

Въобще се вѣрва че обикновения хлѣбъ билъ по хранителенъ
отъ колкото бѣлия.

Това е една грѣшка и Violet е доказалъ че колкото хлѣба е
по-бѣлъ, толкова повече азотъ той съдържа. Обаче, ако разгледаме
въпроса отъ друга точка на глѣдане и съдимъ за хранителната
сила на хлѣба не по количеството на азота, а по онова на солитѣ
които той съдържа, ще видимъ, че хлѣба направенъ съ едро отсѣно
брашно представлява нѣкои преимущества. Знаемъ че коричката на
житнитѣ зърна съдържа най-много фосфати; за това въ нѣкои слу-
чай гдѣто е необходимо да се даждъ на организма тѣзи фосфати

съвѣтватъ да се прави хлѣбъ отъ трици, които съдържатъ голѣмо количество кори отъ зърната

Мисиреното брашно е твърдѣ хранително. То държи първо мѣсто по мазнитѣ вещества които съдържа и тѣй се обяснява защо нѣкой сж искали съ него да замѣстятъ житеното брашно. Мисиреното брашно обаче има единъ вкусъ на когото трѣбва да привикнемъ, а житеното брашно нѣма такъвъ вкусъ.

Шотландскитѣ лѣкари особено сж хвалили овесеното брашно; тѣ сж поддържали, че благодарение на това брашно, съ което храняли дѣцата си, тѣзи имали тѣй хубаво развити мусци. D. Beaumetz и E. Hardy дѣйствително сж показали че овесеното брашно съдържа голѣмо количество азотъ. Това голѣмо количество азотъ е направило въ скотоводството да се счита овесеното брашно за превъсходна силна храна. При това овеса съдържа и едно възбудително начало, което Sanson е отдѣлилъ и му е изучилъ свойствата. Това възбудително начало се намира особено въ черния овесъ и неговото дѣйствие трае около единъ часъ отъ какъ се даде на коня единъ килограммъ овесъ. Нека притуримъ още че овесеното брашно е едно отъ най богатитѣ въ желѣзо.

Това двойно качество на овесеното брашно да бжде една подкрепителна и възбудителна храна го е направило да се употребява въ храненіето на дѣцата. Beaumetz вѣрва че както Sanson е отдѣлилъ и опиталъ върху коня възбудителното начало на овеса, тѣй трѣба да се опита и върху човѣка, за да може това начало да влезе въ употребление въ терапевтиката.

Легумитѣ (зеленчуцитѣ) се дѣлятъ на нишастени и трѣвяни. Ако погледнемъ на слѣдующата анализа направена отъ Boussingault, ще видимъ че нишастенитѣ легуми, бѣлия бобъ, лещата, черния бобъ, съдържатъ голѣмо количество легуминъ, за това сж и много хранителни. За това сжщо сж ги и нарѣкли месо на сиромаша.

	Бѣлъ бобъ	Грахъ	Леща	Черъ бобъ.
Легуминъ	26,9	23,9	25,0	24,4
Нишаста и декстринъ	48,8	59,6	55,7	51,5
Олейно вещество	3,0	2,0	2,5	1,5
Дървено и целулоза.	2,8	3,6	2,1	3,0
Соли	3,5	2,0	2,2	3,6
Вода.	15,0	8,9	12,5	16,0
	<u>100,0</u>	<u>100,0</u>	<u>100,0</u>	<u>100,0</u>

Кожицата на тѣзи бобове е съставена исклучително отъ целулоза, за това тѣ често сж мѣчно смилателни. Слѣдователно хората у които стомаха е медленъ (мжрзеливъ) или пѣкъ които не джвчатъ

добър трѣбва да употрѣбляватъ тѣзи бобове безъ целулозната нмъ кожица, подъ видъ на пюре (каша). Между бобоветѣ лещата заслужва повече внимание, защото не само че съдържа повече азотни вещества, но има и голѣмо количество желѣзо. Boussingault който е анализиралъ различни храни отъ точка на глѣдане на желѣзото, което тѣ съдържатъ е турилъ лещата почти на първо мѣсто. За да извлечемъ голѣма полза отъ лещата, не трѣбва да употрѣбляваме брашно отъ обикновена леща, а брашно отъ варена леща.

Наравно съ бобоветѣ трѣбва да туримъ картофитѣ, които днесъ, сѣ почти толкова необходими колкото е и хлѣба. Тѣ съдържатъ въобще малко нишаста и въ това отношение може да се каже че тѣ заематъ послѣдно мѣсто за това и могатъ да се приложатъ въ диетата на диабетицитѣ.

Трѣвиянитѣ легуми могатъ да се раздѣлятъ спорѣдъ Gautier на три отдѣла: 1) легуми богати въ растителенъ албуминъ и азотъ: зеле, спарангелъ, гѣби, трюфи; 2) Слизисти и солени легуми: Лактука и цикория; 3) Кисели легуми: киселякъ и томати.

Първия отдѣлъ съдържа най хранителнитѣ зеленчуци, но пъкъ най мѣчно смилателни. Leven е поддържалъ че зелето е било твърдѣ вредно за стомаха; D. Beaumetz не сподѣля сѣщото мнѣние, той напротивъ потвърждава че зелето е твърдѣ азотна и добър тършима храна, когато е достатъчно сварено.

Гѣбитѣ въпреки голѣмото количество вода което съдържатъ 85 до 90 на 100 тѣ сѣ доста хранителни, понеже съдържатъ едно извѣстно количество азотъ.

Втория отдѣлъ състои отъ: лактука, цикория, спанакъ, ангинарни целина, зеленъ фасулъ, спарангелъ, зеленъ грахъ, моркови, цвекло, тиква. Тѣ сѣ водни растения и количеството на водата въ тѣхъ е отъ 76 до 96 на 100. Нѣкои отъ тѣхъ съдържатъ инозитъ или захаръ, напр: морковитѣ и цвеклото; повечето съдържатъ соли, като малати и оксалати отъ калий и отъ калций. Именно присѣтствието на значително количество калий въ тѣзи зеленчуци е най важното нѣщо и показва тѣхната полза въ храненето. Boussingault е анализиралъ количеството на калия въ разни зеленчуци и намѣрилъ че то е отъ 2 до 7 грамма на 1 килограммъ. За това Beunge е настоявалъ щото онѣзи които се хранятъ съ зеленчуци да турятъ въ храната и натриевъ хлоруръ (обикновена солъ) за да има едно равновѣсие мѣжду калиевитѣ и натриевитѣ соли, равновѣсие необходимо за едно добро хранение.

Послѣдния отдѣлъ състои отъ зеленчуци които съдържатъ киселини, особено оксална киселина. Тѣзи зеленчуци сѣ: киселяка

(макриша) и томатитѣ; когато се ядѣтъ много, тѣ произвеждѣтъ оксалурія, сирѣчь присѣствие на оксалати въ пикучѣта. Дълго се е разискувало върху тази физиологическа оксалурія; едни претендирали че тя може да се появи независимо отъ храненіето; други напротивъ сѣ поддържали че тя зависи исклучително отъ храната. Това поддържа и D. Beaumetz.

Плодоветѣ които допълняватъ щастливо храненіето на чловѣка чрезъ своитѣ киселини, соли и захарь, сѣ твърдѣ многочислени. Въобще тѣхния съставъ е твърдѣ разнообразенъ; тѣ съдържатъ захарь, целулоза, гомма и киселини. Киселинитѣ които тѣ съдържатъ сѣ различни; тѣй зарзалиитѣ, прасковитѣ, ябължитѣ, крушитѣ, смородината (маджарското грозде) съдържатъ ябълчна киселина (acide malique); гроздето — винена киселина (ac. tartrique); лимонитѣ и портокалитѣ съдържатъ лимонена киселина; дюлитѣ — пектическа киселина, която като се преобрѣща въ пектинъ допуска да се приготвяватъ пиктии (пелтета) отъ тѣзи плодове.

Плодоветѣ както и зеленчуцитѣ даватъ на организма алкалически (лугави) принципи като калий и кальций; слѣдователно тѣ сѣ полезни храни. Тѣ служатъ на храненіето и съ захарѣта, която съдържатъ; но когато се ядѣтъ много, тѣ дѣйствуватъ като очистителни.

Трѣбва да кажемъ нѣколко думи и за лѣкуваніето съ грозде, което принася голѣма полза въ нѣкои болѣсти. Тѣзи кура съ грозде се прилага особено въ лѣкуваніето на стомахочрѣвнитѣ болѣсти и много се употрѣблява въ Швейцарія, Германия и Франция. Тя уборва коремното пълнокрѣвие и особено уморяваніето на чрѣвата, което става у ония, които ядѣтъ много. Ако върваме на думитѣ на Cargière и Curchod (отъ Вевен) тая кура бива полезна въ поноситѣ и въ нѣкои диатезически състояния, като подагратата (goutte).

Ето какъ практикуватъ кура та съ грозде: болния трѣбва преди обѣда и преди вечерята да отиде самъ да откъснѣ отъ лозата навѣстно количество грозде и да го изяде. Количеството което всѣкий боленъ може да изяде е различно и мѣчно се опрелѣява; но той трѣбва да изяде толкова за да се насити и даже да му се отвърне. Най добро грозде е бѣлото, което има тънка кожица и крѣжко месо. Болния трѣбва да хвърля кожицата а ако е възможно даже и зрънцата на гроздето. Както въ лѣкуваніето съ суроватка, тѣй и тука има два фактора: 1-о гроздето което чрезъ своитѣ соли елементи дѣйствува благоприятно върху повърхността на пищеварителния каналъ и 2-о дѣйствието на чистия въздухъ и на упражненіята; защото тѣзи кура се прави именно въ най хубавитѣ мѣста на Германия, Силезія Тиролъ и Швейцарія. (слѣдва).

Hemicontractura.

Наблюдение съобщено въ Варненското Медицинско Дружество въ заседание отъ 12 Ноемвр. 1886 год.

Никола Дойновъ на 32 годишна възраст, ръстъ срѣденъ, коса черна, очи костениени, темпераментъ нервозенъ; родомъ отъ Етрополе, напустналъ още отъ малкъ родното си мѣсто и живѣлъ повече въ странство.

Не помни баща му да е страдалъ отъ нѣкакви болѣсти, и умрѣлъ на 65-годишна възраст, спорѣдъ както расправя болния, отъ простуда. Майка му жива, за нея казва че тя страдала отъ силни главоболия, които ѝ дохождали презъ два и презъ три дни, болѣстятъ ѝ се усилявала презъ горѣщитѣ времена. Той има единъ вуйчовъ синъ Иванъ Глушевъ, който сега още се намира въ болницата и страда отъ *Mopia periodica* съ буйни припадѣци.

Той слѣдвалъ въ училище до 18 годишната си възраст и послѣ учителствувалъ. На 16 годишната си възраст когато билъ още ученикъ, любилъ се двѣ години наредъ съ една дѣвојка, нъ въ това време той се разболѣлъ отъ тѣжката болѣстъ, лѣжалъ два мѣсеца, и презъ болѣдуванието, любовницата му се оженила за друго. Отъ това той твърдѣ много се наскърбилъ, постоянно мисѣлата за любовницата му го обладала и сега даже като расправя за нея той въздиша. Отъ тѣжката болѣстъ, презъ онова време, се поболѣли, братъ му, майка му, сестра му и подиръ тѣхъ баща му; сестрата умрѣла отъ тая болѣстъ, която той твърдѣ добръ расправя и се указва че е била *typhus abdominalis*.

Слѣдъ оздравяването си той продължавалъ да слѣдва въ училище отъ болѣстятъ не останали никакви слѣдствия; и първата причина на сегашната си болѣстъ той отдава на това, че слѣдъ оздравяването си отъ тѣжката болѣстъ, той обичалъ да се забавлява и да гърми често съ пищовитѣ на баща си, пълнялъ ги безъ мѣрка, турялъ твърдѣ много барутъ. И отъ тогава забѣлѣзълъ че дѣсната му ръка захванала да трѣпне и почналъ да чувствува слаби гърчове, който отъ день на день захванали да се усяватъ, щото когато писвалъ, при идването на гърчетѣ принуждавалъ се временно да напуска перото. Въ продължение на нѣколко време гърчетѣ не били толкова силни и постоянни така щото можилъ да се представи за учителъ и учителствувалъ единадесетъ години. при дохождането на гърчетѣ той не чувствувалъ и не чувствува никакви болки и това се

продължило до 1881 год., но въ последнитѣ години гърчоветѣ (контрактуритѣ) до толкова се усилили, щото той се принудилъ да напусне занятието си, захваналъ да се лѣкува. Въ началото сж го лѣкували ту съ топли, ту съ студени бани. На последно врѣме се лѣкувалъ около 6 мѣсеца въ Софийската болница и нѣколко време въ Руссенската и въ Плевненската болници.

Така преди 12 години първомъ ржката му захванала да тръпне и послѣ се явили гърчоветѣ, подобни гърчове захванали да се явяватъ слѣдъ двѣ години и въ дѣсеня му кракъ но безъ да е усѣтилъ предварителни тръпки въ крака си.

Той постъпни на лѣчение въ Варненската болница на 25 Августъ 1886 година. При пслѣдванието се указа че контрактуритѣ сжществуватъ въ дѣсната ржка и дѣсний кракъ, и мишцитѣ на лицето сж контрактирани отъ дѣсна страна, така щото, устата се види малко искривена на дѣсно. Отъ време на време той осѣща фибрилари контракции въ разни части на тѣлото си и особено въ дѣсната страна, често окото му играе, както казва, и неволно устнитѣ му се кривятъ. Когато спи контракциитѣ изчезватъ, и самъ той казва че когато се пробуди заранѣта нѣма силни гърчове, може да си умне лицето, да се облече и да си направи цигарка. Контракциитѣ обематъ всичката дѣсна ржка, мишцитѣ на рамото, гръднитѣ (пекторални) и трапезната мишици. Дѣсното рамо стои по издигнато отъ лѣвото, цѣлата ржка се намира въ флексия (прегънатата), палеца въ длънѣта и връхъ него другитѣ пръсти. На края ржката (Manus) стои извита къмъ кубитуса, последнитѣ два пръсти (пръстеняка и малкия пръстъ) сж по силно контрактирани, срѣдний пръстъ по слабо, а показалеца и палеца можатъ по малко да се исправватъ. Види се контракцията обема повече мусклитѣ, които се инервирани отъ кубиталната нарва.

Контракциитѣ въ крака заематъ повече мишцитѣ на подбедрието (crus), и мишцитѣ на бедрото сж по слабо контрактирани. Въ подбедрието мишцитѣ отъ вътрѣшната страна сж по силно контрактирани и крака се представлява на изгледъ: *pes vagus*. Въ крака голѣмия пръстъ стои исправенъ и надъ другата, които се прегънати къмъ ходилото, и последнитѣ два прѣста се по силно контрактирани както въ ржката.

По развитието, отъ горнитѣ крапщници, дѣсната ржка се показва по развита отъ лѣвата, погорѣ лакътната часть има 25 сантиметра околоръсть а лѣвата $24\frac{1}{2}$, отдолу лакътната часть 26 сантиметра въ дѣсната ржка $25\frac{1}{2}$ въ лѣвата. Тая разлика може да се отдава на това че тамо въ дѣсната ржка мишцитѣ като сж контрактирани

показватъ я по дебела. По пипанieto се забѣлѣзва че дѣсната рѣка е по топла отъ лѣвата, и това видъ се вслѣдствие на постояннитѣ контракции.

Въ краката развитието се показва обратно. Лѣвата подбедренна частъ има 35 сантиметра околорѣстѣ, а въ дѣсната 32 сантиметра, въ ходенieto той много се уморява и контрактитѣ ставатъ по силни. Тендинозний рефлексъ въ болний кракъ не съществува.

Чувствителността на кожата е запазена на вредъ еднаква. Чувствителността за топлина и студъ е поразвита въ дѣсната страна; също и фарадизацията се чувствува по силно въ болната страна.

Когато му се затворени очитѣ и кога се поиска да опрѣдѣли съ прѣста си коя страна на тѣлото му е похваната. Това той издѣлѣхъ и точно не може да опрѣдѣли.

Въ зрѣнието, той добръ различава и съ двѣтѣ очи, дѣсната зѣница се показва незначително по широка отъ лѣвата. Той различава добръ краснитѣ, било като гледа и съ двѣтѣ очи, било като гледа отдѣлно съ всяко едно. Клепачитѣ на дѣсното око се по широко растворени отъ лѣвото.

Той чете бърже и твърдѣ добръ, само съ тая малка разлика че отдѣлно съ лѣвото око той вижда по ясно буквитѣ, което опрѣдѣлява като казва че му се виждали по едри.

Въ слуха и съ двѣтѣ уши чува но съ лѣвото по добръ; биението на часовника въ дѣсното ухо чува му се по отдалеченъ. Той страда отъ непрестанни халюцинации на слуха, и спорѣдъ както казва той ги слуша и съ двѣтѣ уши, но повече съ лѣвото.

Обонянието е запазено отдѣлно и въ двѣтѣ ноздри. Чувствува миризмитѣ и може да ги опрѣдѣлява.

Вкука е запазенъ и отъ двѣтѣ страни на языка

При изслѣдванието съ магнита се указа слѣдующето: Като се постави магнита на дѣсната рѣка, дѣто и да е, контракциитѣ се усилятъ и особено като се постави по кубиталната нерва. Магнита поставенъ на гърба отъ долу вътрѣшний жгълъ на плешката причинява силно гадилничканье и усилява контрактитѣ. Същото се произвежда и съ натисканье съ прѣстъ връхъ това мѣсто. Магнита поставенъ на разни страни отъ лѣвата страна, не произвежда нищо особено; само на рѣката въ отдѣлни мишици се забѣлѣзвахъ лежки фибриларни контракции; и чувствителността на кожата по пипанье се указа по развита къмъ контрактираната страна, но това бѣше преходно явление което въ другъ случай не се констатира.

Въ първитѣ дни той бѣше миренъ, показва се твърдѣ интелигентенъ, чувствителенъ, помни всичко и расправя за вси ко твърдѣ

добрѣ и въ всичкитѣ подробности; но на 1-й Септемврий 86. г. появи се у него силно нервно раздражение и буйство, на 13-й Септемврий, слѣдъ едно кратко укротяване, той захвана да расправя, че му се чували нѣкакви си гласове, хора, които той не види, но като познати нему по гласа, викатъ му разни угнетителни приказки, тия гласове сж, казва той, телефонни, и нѣмалъ мира отъ тѣхъ. Тия халсинаций на слуха се появили у него още преди двѣ години, тогава той не ги вѣрвалъ и срамъ го било да каже нѣкому за да не му се смѣятъ, така презъ пребиваннето си въ Софийската болница той никакъ не расправилъ за тия гласове. Тия гласове му се чували толкова ясно, щото той много пѣти мислялъ че нѣкой си се крие задъ прозорцитѣ или задъ стѣнитѣ и на шега му вика, а той не обръщалъ никакво внимание за да не дава поводъ още повече да го дразнятъ. Но днесъ той убѣдително расправя че тѣ са истински гласове, че то сж неговитѣ неприятели, които го безпокоятъ, така денѣ и нощѣ, той се бои отъ всичко, отъ болнитѣ, отъ слугитѣ и вѣрва че всички го преслѣдватъ. Всичкитѣ убѣждавания, че това не е истина, че често на човѣка може да се пречуватъ гласове, че той не трѣба да дава никакво значение на това, не можешъ да го укротятъ. Душевното му развълнувание отъ день на день се усиляше и на 30-й Септемврий той има силно буйствување, щото стана нужда да се затвори въ стаята на буйнитѣ. Мисълта за преслѣждане у него бѣше се усилила до толкова, щото единъ день безъ никаква причина замахва да удари слугата съ стѣклото, съ което му подаль вода. Постоянно расправяше че телефона му говорялъ за всичко, което се приготвява противъ него, и чува толкова много приказки щото нѣма възможность да ги исказва, казва вече сърцето му се препълнило съ ядове и кръвъ. До колко умственъ той бѣше побърканъ, ясно се видяше отъ слѣдующата неговъ расправия: Пѣлхове, казва той, ходятъ по тавана и нарочно се събиратъ противъ мене отъ тѣхъ единъ голѣмъ, руптавъ води всичкитѣ други подирѣ си. „На въпроса може ли да се допусне страхъ отъ пѣлхове? — отговаря какъ да не се бои, когато тѣ имали поддръжка. И не може вече да стои въ болницата, дѣто ужасни преслѣждания ставатъ противъ него, сжскания отъ змии му се чуватъ, било подъ леглото му, било въ зидовѣтѣ, било подъ дюшемето. Така неговото положение, при такивато халюцинации и илюзии бѣше за окайване, още повече като за всичко друго освѣнъ тия гласове които безпрестанно му се чуваха, той разсѣждаваше и мисляше претрѣпно.

Случая е твърдѣ извънреденъ и интересенъ, много подхожда на

Tetania, но при това различава твърдѣ много отъ класическата било по етиологията било по дългото траяние на болѣстѣта; самитѣ контрактури отличаватъ, тѣ иматъ чисто нервозенъ по вѣроятностъ истериченъ характеръ; по описанитѣ отъ професора Шарко стигмати на истерия напълно не намѣрихме освѣтъ една само иперестезическа точка отъ долу дѣсната плѣшка. Hyperkinesia на извѣстни нервни центрове; не може да се предполага tumor cerebri, защото явленията не сѣ постоянно еднакви, нѣма паралитични знакове, несъмнѣнно има повреждания въ центра на инервацията по това повреждание неприлича да е слѣдствие на tumor, Hemorrhagia или Ramolitio. Малкото разширяване на дѣсна зѣница може да се отдаде тоже на не еднаквата нервна чувствителностъ въ двѣ половини на нервния системъ и не еднакъвъ кръвенъ приливъ. Неговото не нормално умствено състояние по венчикитѣ си признаци е Melancholia съсъ явления на Mania persecutiva и съ припадѣци на буйства и напстина тя си има мѣстото, въ единъ умствено развитъ момѣкъ, който пада въ таково едно състояние което го лишава отъ всяка възможностъ да се занимава съ занятieto, за което е пожертвувалъ младитѣ си години.

Халюцинацитѣ на ухото не сѣ друго нищо освѣтъ една Nupresthesia зависяща отъ същата причина както и hyperkinesia-та на повреденитѣ центрове.

Д-ръ Пюскилиевъ.

За лѣкарската тайна.

Излѣзли са недавно двѣ монографии, едната отъ проф. Бруарделя, а другата отъ Д-ра на правото Либмана, и двѣтѣ трактуватъ за докторската тайна, първия като лѣкаръ — отъ медицинска глѣдна точка, а втория — отъ юридическа. Като нѣмаме предъ себе си тѣзи брошури, ний ще представимъ на нашитѣ читатели превода на рецензията на тѣзи брошури, помѣстенъ въ „Врачъ“ No. 49 отъ Д-ра П. Угрюмова.

Всекий лѣкаръ е длъженъ да варди тайната, която болния му повѣрѣва като на лѣкаръ. При всичко, че такава редакция на това задлъжение е по теория проста, но на практика тя срѣща твърдѣ голѣми мъжнотии. Първо — какво трѣбва да разбираме подъ думата „тайна“? Второ — винаги ли е длъженъ лѣкаря да варди тази тайна, не са ли срѣщатъ такива обстоятелства, които могатъ да го накаратъ да я наруши? Много е лесно, сравнително, да се отговори на първия въпросъ, т. е. да се опредѣли, какво трѣбва да се разумѣва подъ думата „тайна“, но много е мъчно да се опредѣлятъ ония предѣли, вънъ отъ които вече е не задлъжително вардиането на тайната. Безъ

да разглеждаме тези въпроси по същност, ний ще изложим само онѣзи възгледи, които сж изказани въ горнитѣ двѣ брошури.

Подъ името лѣкарска тайна Бруардель разумѣва не само онова което е довърено на лѣкаря, но и всичко онова, което лѣкаря въ време на изпълнение своитѣ медицински обязанности е видѣлъ, чулъ или е разбралъ. Liebmann е повече стѣснилъ опредѣлението на лѣкарската тайна: „Всичко що се казва на лѣкаря въ време на неговата лѣкарска дѣятелност и което, съгласно съ изразеното желание или лѣкаря се е сѣтилъ, не трѣбва да се изказва.“ Това опредѣление е далечъ отъ да исчерпи понятието за тайната; ето защо опредѣлението на Бруарделя е много по-пълно за всѣки лѣкаръ, който разбира всичката важностъ на тази обязанностъ, но отъ друга страна и мнѣнието на Бруарделя напълно не опредѣля понятието за тайната и че съществуватъ работи, които могатъ да бждатъ тайни при извѣстни само условия. За да може още по-точно да характеризира тайната, Бруардель привежда три главни начала, които по неговото мнѣние, сж най-съществени за тайната, именно: 1) Свойството на болѣстѣта 2) предсказанието (прогностиката) за болѣстѣта и 3) онѣзи извѣстни условия, които придаватъ тайнственъ характеръ на такива болѣсти, които сами по себе си, безъ тези условия, нѣматъ казания характеръ. До колкото може да се има тайна въ самата болѣстъ тези три пункта сж безъ съмнѣние, важни за опредѣленне понятието за тайната.

Къмъ числото на тайнитѣ болѣсти преди всичко се отнасятъ венерическитѣ или тъй нарѣчени секретни болѣсти, а послѣ и всичкитѣ наследствени болѣсти. Винаги ли е длъженъ лѣкаря да варди тайната по причина на такова свойство на тези болѣсти? Да си предположимъ, че болния отъ сифилисъ има намѣрение да се жени. Лѣкаря, който го лѣкува, длъженъ ли е да крие характера на болѣстѣта, ако за това го попитатъ родителитѣ на годеницата му? Бруардель отговаря: да, длъженъ е да крие на слѣдующитѣ условия 1-во откриване тайната е противозаконно (по французскитѣ закони) и 2-ро опасността, която грози на годеницата, може да се премахне съ други средства. Лѣкаря нѣма право да открива тайната, която му е довърена, тъй както, като съобщава на лѣкаря болѣстѣта си, довърителя знае, че благодарение на закона и професионалнитѣ правила, неговата тайна не ще бѣде открита. Ако закона задължава вардянието на тайната, той трѣбва да се изпълнява въ всичкитѣ случаи, а не да се измѣнява по това честна ли е или нечестна работата съ която се срѣща лѣкаря при изпълнение на закона.

Либманъ (юристъ) като разглежда същия въпросъ, прави съ всѣмъ противоположно заключение. Той говори, че държавата като

се грижи за доброто на подданицитѣ си, трѣбва да има предѣ видѣ и завардяние здравieto. Последнята задача е тѣй обширна, щото държавата не може да я изпълни съ помощта само на медицинскитѣ чиновници и за това се грижи за съществуването и на други добри образовани и признати отъ държавата лѣкари, на които възлага вардянието на народното здравие. Ако държавата задължава доктора да варди тайната на болнитѣ то само и само да гарантира довѣрието на публиката къмъ доктора. Като е издавала този законъ държавата е имала предѣ видѣ, слѣдователно, достиганieto на общото добро. Но къмъ числото на мѣрките насочени къмъ общото добро, се отнася пресичание възможността да се предава заразата отъ единъ човѣкъ на други. Като е издавала закона за вардяние тайната, държавата, очевидно не е могла да желае щото вардянието на тайната да бѣде задължително и въ такива случаи, които сѣ противни на държавнитѣ цѣли.

Но понятието за общото добро е 1-во твърдѣ еластично и 2-о може въ разни времена да се измѣнява и за това мотивиранieto за изпълнение закона съ такова понятие, като понятието за общото добро — ще каже да дадемъ мѣсто на произволъ. Въ какво тогава ще се заключава гаранцията че лѣкаря, като открива довѣрената нему тайна, ще дѣйствува по искрено убѣждение и че нѣма да злоупотрѣби даденото му право? Още по неопредѣленъ става този въпросъ, ако вкарваме тука и дѣление доброто на общо и частно, както това прави Liebmann. Той казва, че лѣкаря е длъженъ да скрие заразителната болѣсть на годеника, защото работата се касае за доброто само на едно лице (на годеницата), но че въ други случаи вардяние тайната може да бѣде причина на цѣлъ редъ заражания, и че може да дѣйствува въ вреда на общото добро.

Предсказанието (prognosis) при болѣстьта може, разумѣва се, да служи като елементъ за тайна до тогава, догдѣто това предсказание може да служи за цѣлъ на нѣкое престѣпление. По отношение къмъ предсказанието можемъ напълно да се съгласимъ съ Бруарделя, че доктора е длъженъ да обади истината само на оиѣзи лица, които сѣ непосредствено заинтересувани въ оздравяването на болния т. е. на най-близкитѣ роднини*)

Тѣй също трѣбва да се съгласимъ, че нѣкои условия могатъ обикновенно една болѣсть да я направятъ тайна; тѣй напр. незна-

*) Даже и съ такова общо изключение е възможно, че съобщавание предсказанието на болѣстьта може да нанесе вреда на болния или на дѣйствително най-близкитѣ му роднини, тѣй като това съобщение може да даде възможностъ на други лица (само по видимоу близки на болния), да взематъ нѣкакви мѣрки относително неговото имущество и пр. Очевидно е, че най-послѣ и тука съвѣтъта, такта и опитността на доктора съ живота могатъ да му служатъ като главни ръководители.

чителна една рана може да бъде предметъ за тайна, ако тя е получена на дуелъ.

Слѣдъ като се запознахме съ взглядоветъ на авторитѣ врѣхъ докторската тайна и задължителността ѝ, нека сега видимъ онѣзи случаи, когато доктора не е длъженъ да варди тайната на болния. Прѣди всичко явява се въпросъ, не съществуватъ ли условия, когато задължителната сама на себѣ си тайна, престава да бъде такава? Какъ глѣдатъ авторитѣ на онѣзи случаи, гдѣто заинтересуванитѣ въ увардиането на тайната лица сами упълномощаватъ доктора да я открие. По мнѣнието на Бруардела, доктора въ повечето случаи е длъженъ да крие тайната, макаръ болния и да му дава пълно право. Мнѣнието си Бруарделя основава на това, че въ практиката лѣкаритѣ твърдѣ често не съобщаватъ на болния всичката истина за неговото здравие, но обаждатъ само онова, което по тѣхно мнѣние, трѣбва да знаятъ или самъ болния или неговимѣ роднини за да взематъ пзвѣстни мѣрки, които гарантпратъ здравието на болния. Тѣй като лѣкаря не съобщава на болния всичката истина, а само една относителна истина за неговото здравие, то ако такъвъ боленъ даде право на лѣкаря да открие тайната му, то при откриванieto ѝ лѣкаря въ такъвъ случай излъгва лицето, което му се е довѣрило. А пъкъ да каже всичката истина, ще каже че лѣкаря лъже болния, който му се е довѣрилъ тѣй като ако болния знаеше всичката истина, тогава вѣроятно не би далъ право на лѣкаря да му открие тайната.

До този въпросъ Liebman съвсѣмъ не се докачя, тѣй като той се основава на прусекия законъ за лѣкарската тайна, въ който е формулирано пълномощието за откриване тайната. За това безъ да разглѣжда значението та такова едно пълномощие, Liebmann иска само, щото това пълномощие да е дадено не само отъ лицето, което е довѣрило тайната си, но и отъ всичкитѣ заинтересувани въ нейното увардиане.

Тайната престава да бъде задължителна за доктора въ онѣзи случаи въ които закона го задължава да каже истината. По мнѣнието на авторитѣ откриванieto на тайната е задължително, щомъ отъ това откриване зависятъ интереситѣ на държавата. Ъмъ числото на такива интереси се отнасятъ онѣзи случаи, когато лѣкаря е длъженъ да съобщи, гдѣто трѣбва, за всѣко заболяване, което има епидемический характеръ. Но какъ трѣбва да постъпи дотктора въ онѣзи случаи, гдѣто работата се касае до интереситѣ на частни лица, ако напр. доктора е виканъ въ сѣда като свидѣтель по частно дѣло? Въ такива случаи доктора се намира между два

огъня: като свидѣтель, той е длъженъ по закона да каже истината, а като лѣкаръ, той е длъженъ да варди довѣрената нему тайна.

Предъ видъ на такова голѣмо значение, което има лѣкарската тайна за лѣкаритѣ и публиката, Бруардель нампра за необходимо лѣкаритѣ да бѣдѣтъ освобождени да даватъ показания не само по граждански но и по уголовни (криминални) дѣла. Съ това мнѣние трѣбва да се съгласимъ тъй като Макаръ лѣкаря и да има право да премълчи въ сѣда за самия предметъ на тайната, но като е длъженъ да говори за другитѣ обстоятелства по дѣлото, той съ своето мълчание за тайната издава я косвено.

Закона за съхранение на тайната произтича отъ такива високи принципи като завардване общественото здравие и за това задължително е за всѣки лѣкаръ запознаването съ онѣзи затруднения, които могатъ да се срѣщнатъ на практика, когато интереситѣ на частни хора се срѣщатъ съ лѣкарския дългъ. Особено въ това отношение можемъ да препорѣчаме на колежитѣ книгата на Бруардели, който подробно разгледва всичкиѣ случаи, които могатъ да бѣдѣтъ причина за прилагане закона за лѣкарската тайна. За всѣкий единъ лѣкаръ тази книга има особенъ интересъ тъй като тя представлява мнѣнието по този предметъ на лѣкаръ, при това съ такъвъ авторитетъ какъвто е Бруардель. Трѣбва впрочемъ да забѣлѣжимъ, че въ книгата на Бруарделя и въ брошурата на Liebmann'a се срѣщатъ и такива мнѣния, които не сѣ съвсѣмъ съгласни съ русскитѣ закони и, което е още по-важно, съ правата на русскитѣ лѣкари и общество. За това твърдѣ е желателно щото поменатитѣ горѣ монографии да бѣдѣхъ преведени на руски съ забѣлѣжки и допълнения отъ нѣкой впълнѣ компетентенъ лѣкаръ.

Последнитѣ думи могатъ да се приложатъ и къмъ насъ българскитѣ лѣкари, тъй като съществуващото у насъ сѣдопроизводство е копие на руското а слѣдователно и отношението на закона къмъ лѣкаритѣ е въ много сѣщото. Но за насъ, българскитѣ лѣкари, запознаването съ брошурата на Бруарделя е още по-настоятелно, тъй като на да ли отъ четворица лѣкари двамина сѣ свършили курсъ въ едно и сѣщо училище или въ училища на една и сѣща държава, слѣдоват. на да ли ще се намѣрятъ мнозина съ еднакви убѣждения по въпроса за лѣкарската тайна.

Д-ръ С.

Какъвъ ледъ ще имаме за на лѣто въ Варна?

До скоро си казвахме че тази година нѣма да имаме зима; — времето, презъ мѣсець Декемврий, бѣше тъй хубаво, щото мислѣхме че се намираме на пролѣтъ. Но новата година дойде и съ нея заедно пристигна и зимата. Студа

стѣгна заведнажъ, хората се прибрахъ по къщата и наченахъ да топлятъ усилено собитѣ, а улицитѣ се испразнихъ, само на рѣдко тукъ тамъ ще срѣщнешъ нѣкого си и той завитъ въ дебели дрѣхи, върви безепкомъ, почти тича. Водитѣ отъ чешмитѣ и отъ двороветѣ, които течатъ по улицитѣ на града и които лѣтно време образуватъ зелениясами локви, смрадливи до задушаванне и на които дължимъ доста голѣма пропорция болѣсти, сега вече замръзнахъ и по негдѣ улицата заприличала на замръзнало блато гдѣто купове дѣца се надпреварватъ да се харзаятъ.

Нека споменемъ, мимоходомъ, че имаме и случая да видимъ едно дѣте съ пукнатото чело отъ *хързалката*. Но студа бѣше доста силенъ и замръзи не само локвитѣ отъ улицитѣ на града, а и онѣзи наоколо езерото, па даже и крайщата на самото езеро. Образова се ледъ доста дебелъ, четири—петъ прѣста и хората, които иматъ ледници, затичахъ се веднага и наченахъ да чунятъ голѣми плочи ледъ и бързо тваряхъ колата за да ги носятъ до ледниците. Видѣхме нѣколко такива кола натоварени да минуватъ по улицитѣ на града. Че то ледъ ли бѣше? Едни желто-зелени, почти непразни плочи които още отъ сега трѣбва да вонятъ! Приятели разказватъ че този ледъ билъ взетъ отъ горѣпомѣнатитѣ локви около езерото и току що до купищата гдѣто се изхвърлятъ боклуцитѣ отъ града заедно съ мършитѣ. Ето прочее какъвъ ледъ ще имаме за на лѣто, съ него ще си охлаждаме питиетата, него ще даваме и на болни за да ги лѣчимъ *ъ Ледъ, които съдържа всевъзможни сокове отъ гниещи боклуци и мърши!* Чловѣкъ колкото и страненъ да бѣде за гигиената, като види такъвъ ледъ непременно ще се възмути; — то е толкова очевидно, щото не ще никакво доказателство, че подобенъ ледъ е носителъ на всекакви видове зарази. Но като е така, защо се допуска да се пълнятъ ледниците съ такъвъ ледъ? Ние мислимъ че санитарнитѣ надгледници сж длъжни да бждтъ препясянието на такъвъ ледъ, и обичаме да вѣрваме че сж взети мѣрки за отстранението на злото.